

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 64 0 Rs 036408 19 Rev
Sarajevo, 18.05.2021. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: dr. sc. Danice Šain, kao predsjednice vijeća, Amre Hadžimustafić i Fatime Mrdović, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja T. B., ..., P., zastupanog po punomoćniku Mladenki Puljić, advokatu iz Mostara, protiv tuženog Rudnici boksita d.o.o. Posušje, zastupanog po punomoćnicima iz ZOU Sesar-Ćurić-Miletić, advokatima iz Mostara, radi isplate, odlučujući o revizijama tužitelja i tuženog protiv presude Kantonalnog suda Široki Brijeg broj: 64 0 Rs 036408 19 Rsž 2 od 14.05.2019. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 18.05.2021. godine, donio je:

P R E S U D U

Revizija tužitelja se djelimično usvaja i nižestepene presude preinačavaju u odbijajućem dijelu za isplatu naknade plaća i otpremnine tako da se tuženi obavezuje isplatiti tužitelju na ime naknade plaća za period od 03.04.1992. godine do 06.05.2000. godine ukupan iznos od 10.681,59 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 06.05.2000. godine do isplate i otpremninu u iznosu od 1.112,97 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 06.05.2000. godine do isplate te tužitelju naknaditi troškove parničnog postupka u iznosu od 3.243,70 KM, sve u roku od 15 dana nakon dana dostave prepisa presude.

U ostalom dijelu revizija tužitelja se odbija.

Revizija tuženog se odbacuje.

Odbija se zahtjev tuženog za naknadu troškova postupka nastalih u povodu revizije.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Širokom Brijegu broj: 64 0 Rs 036408 17 Rs 2 od 27.11.2018. godine utvrđeno je da tužitelj ima status zaposlenika na čekanju posla kod tuženog počev od 03.04.1992. godine do 06.05.2000. godine. Obavezan je tuženi da nadležnom Federalnom zavodu MIO/PIO na ime tužitelja uplati doprinose za mirovinsko i invalidsko osiguranje u periodu od 15.07.1993. godine do 31.12.1993. godine, te od 01.01.1999. godine do 06.05.2000. godine ukupan iznos od 1.320,80 KM i to: za period od 15.07.1993. godine do 31.12.1993. godine iznos od 180,00 KM; za period od 01.01.1999. godine do 31.12.1999. godine iznos od 847,06 KM; za period od 01.01.2000. godine do 06.05.2000. godine iznos od 293,74 KM u roku od 15 dana. U preostalom dijelu tužbeni zahtjev: „Za uplatu doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje za period od 03.04.1992. godine do 31.12.1992. godine u iznosu od 268,00 KM; za period od 01.01.1993. godine do 15.07.1993. godine u iznosu od 180,00 KM; za

isplatu naknada plaća za period od 03.04.1992. godine do 06.05.2000. godine u iznosu od 10.681,59 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 06.05.2000. godine do isplate; i za isplatu otpremnine u iznosu od 1.112,97 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 06.05.2000. godine do isplate, se odbija kao neosnovan.“ (stav I izreke presude). Odlučeno je da svaka straka snosi svoje troškove postupka (II izreke presude).

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda Široki Brijeg broj: 64 0 Rs 036408 19 Rsž 2 od 14.05.2019. godine žalbe stranaka su odbijene i prvostepena presuda potvrđena u cijelosti.

Protiv drugostepene presude u odbijajućem dijelu tužitelj je izjavio reviziju pozivajući se na odredbu člana 237. stav 3. Zakona o parničnom postupku, a iz razloga povrede odredaba parničnog postupka iz člana 209. Zakona o parničnom postupku učinjenih pred drugostepenim sudom i zbog pogrešne primjene materijalnog prava, odnosno zbog istaknutog materijalno-pravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Tuženi reviziju izjavljuje na dosuđujući dio, usvojeni nenovčani zahtjev za utvrđenje statusa tužitelja i dosuđene iznose uplate doprinosa Federalnom zavodu PIO ukupno 1.320.80 KM. Predlaže da sud reviziju usvoji, pobijanu presudu preinači i odbije tužbeni zahtjev u cijelosti. Traži naknadu troškova postupka prema troškovniku i troškove za sastav žalbe i revizije od po 840,00 KM + PDV.

Nisu podneseni odgovori na revizije.

Revizija tužitelja je dopuštena i djelimično osnovana.

Prema odredbi člana 237. stav 2. Zakona o parničnom postupku (Službene novine F BiH broj 53/03, 73/05, 19/06, 98/15 – u daljem tekstu ZPP) revizija nije dopuštena ako vrijednost pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi 30.000,00 KM, a u privrednim sporovima 50.000,00 KM. Pri tom se kao vrijednost spora uzima samo vrijednost glavnog zahtjeva (član 316. stav 2. ZPP).

Izuzetno, Vrhovni sud Federacije može dopustiti reviziju u svim predmetima ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima (član 237. stav 3. ZPP) odnosno da odluka o sporu zavisi od rješenja nekog materijalno-pravnog ili procesno-pravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni (član 237. stav 4. ZPP).

U konkretnom slučaju vrijednost pobijanog dijela, revizijom tužitelja, je odbijeni iznos od 10.681,59 KM na ime naknade plaća, odbijeni doprinosi od 448,00 KM i otpremnina od 1.112,97 KM, ukupno 12.242,56 KM, što ukazuje da imovinski cenzus kao kriterij uslova dopuštenosti revizije iz člana 237. stav 2. ZPP u ovom slučaju nije ostvaren.

Razmatrajući prijedlog za izuzetno dopuštanje revizije ovaj sud je utvrdio da se materijalno-pravno pitanje koje je označeno u reviziji odnosi na početak toka zastare potraživanja iz utvrđenog statusa zaposlenika na čekanju posla, prema odredbi člana

143. i člana 106. Zakona o radu, o kom pitanju je revizijski sud već zauzeo shvatanje, ali je odluka drugostepenog suda zasnovana na shvatanju koje nije podudarno sa tim shvatanjem. Prema tome, kako je u izjavljenoj reviziji iz stava 3. člana 237. ZPP tužitelj određeno naznačio pravno pitanje zbog kojeg je reviziju podnio, uz određeno navođenje propisa koji se na njega odnose, te izložio razloge zbog kojih smatra da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, po ocjeni ovog suda ispunjeni su svi kumulativno određeni uslovi iz člana 237. stav 3., 4. i 5. ZPP za dopuštanje izuzetne revizije, kada revizija nije dopuštena prema odredbi iz stava 2. člana 237. ZPP.

U postupku pred nižestepenim sudovima je utvrđeno da je rješenjem Ministarstva zdravstva, rada i socijalne skrbi-Povjerenstvo za provedbu člana 143. Zakona o radu broj 08-180-231-4/14 od 15. prosinca (decembra) 2014. godine usvojena žalba T. B. i naloženo poslodavcu DP „Rudnici boksita“ Posušje, da sukladno članu 143. Zakona o radu uspostavi radno-pravni status imenovanog uposlenika. Utemeljenost žalbe Komisija za implementaciju člana 143. Zakona o radu zasniva na utvrđenjima da se žalitelj zatekao na čekanju posla na dan stupanja na snagu Zakona o radu („Službene novine F BiH“ broj: 43/99, 32/00 i 29/03) kod poslodavca DP „Rudnici boksita“ Posušje, da je žalitelj u roku, odnosno 02. februara 2000. godine podnio zahtjev poslodavcu za uspostavu radno-pravnog statusa, da poslodavac nije odgovorio na njegov zahtjev, odnosno nije donio rješenje sukladno Zakonu o radu, zbog čega se obratio Komisiji za implementaciju člana 143. Zakona o radu Zapadno-hercegovačkog kantona, za koje vrijeme žalitelj nije zasnovao radni odnos kod drugog poslodavca. Utvrđeno je da je tužitelj u periodu od 03.04.1992. godine do 15.07.1993. godine bio vojno angažovan u vojsci HVO, da mu se taj period u evidenciji Fonda PIO vodi kao poseban staž, da su mu uplaćeni doprinosi od 01.01.1994. do 31.12.1998. godine. Vještačenjem su utvrđeni iznosi minimalne plaće kao naknade plaće za vrijeme čekanja posla za period od 03.04.1992. godine do 06.05.2000. godine u ukupnom iznosu od 10.681,59 KM, doprinosi za PIO na te iznose od 3.769,96 KM i otpremnina obračunata prema članu 143. stav 4. i 5. Zakona o radu u iznosu od 1.112,97 KM.

Polazeći od navedene odluke Komisije za implementaciju člana 143. Zakona o radu nižestepeni sudovi su pravilno predmetni slučaj rješavali primjenom odredbi člana 143. Zakona o radu. Zbog toga nije bilo od značaja utvrđivati iz kojih razloga je tužitelju prestao radni odnos kod tuženog. Intencija zakonodavca je bila da svi koji su do stupanja na snagu Zakona o radu ostali bez posla budu vraćeni na posao, pogotovo ako je razlog ostajanja bez posla rat i ratna dešavanja. U novonastaloj zakonodavno-pravnoj situaciji, a u vezi sa ostvarivanjem i realizacijom prava, konkretno u vezi sa članom 143. Zakona o radu, tužitelj je u zakonom propisanom roku ostvario zaštitu svog prava kada mu je kao zaposleniku koji se zatekao u radnom odnosu 31.12.1991. godine priznat status zaposlenika na čekanju posla i nakon prestanka radnog odnosa. Tužitelju je radni odnos kod tuženog prestao temeljem odredbi člana 143. stav 4. Zakona o radu po sili zakona, 05.05.2000. godine, pošto u zakonom propisanom roku nije bio pozvan na rad kod tuženog poslodavca.

Pravo tužitelja na naknadu plaće za vrijeme čekanja posla u visini koju odredi poslodavac propisano je stavom 3. člana 143. Zakona o radu. Ovo pravo tužitelju pripada od vremena kada mu je priznat status zaposlenika na čekanju posla tj. od

03.04.1992. godine pa do 05.05.2000. godine kada mu je radni odnos prestao po sili zakona, za koji period tužitelju pripada utvrđeni iznos naknade.

Nižestepeni sudovi, polazeći od činjenice da je radni odnos tužitelja kod tuženog prestao po sili zakona 05.05.2000. godine, a da je tužitelj tužbu sudu podnio tek 14.03.2015. godine, prihvataju osnovanim prigovor tuženog o zastari potraživanja, pa primjenom odredbe člana 106. Zakona o radu kojim je propisano da apsolutna zastara potraživanja iz radnog odnosa nastupa za tri godine od dana nastanka potraživanja ako zakonom nije drugačije određeno, odbijaju tužbeni zahtjev tužitelja za novčana potraživanja, naknadu plaća za vrijeme čekanja posla i otpremninu. Iz navedenog slijedi da nižestepeni sudovi početak toka zastare računaju od 05.05.2000. godine kada je tužitelj prestao radni odnos u skladu sa odredbom člana 143. stav 4. Zakona o radu.

Ovaj sud smatra da je način na koji su nižestepeni sudovi u konkretnom slučaju protumačili pozitivno-pravne propise proizvoljan zbog toga što su institut zastarjelosti primijenili tako da zastarjelost nastupa prije nego je rok za zastarjelost i počeo teći, prije nego je i pravo tužitelja nastalo. Zastarjelost za ostvarivanje prava iz člana 143. Zakona o radu počinje teći prvog dana nakon pravosnažnosti rješenja kojim je tužitelju utvrđen status zaposlenika na čekanju posla, tj. od 15.12.2014. godine kada je donijeto rješenje Komisije za implementaciju člana 143. Zakona o radu.

U toku postupka tuženi nije tvrdio da se žalio na prvostepeno rješenje Kantonalne komisije, pa kako nije utvrđena pravosnažnost rješenja, uzet je datum donošenja prvostepenog rješenja, koji je raniji u odnosu na datum pravosnažnosti i u tom smislu nepovoljniji. Od tog datuma pa do podnošenja tužbe 14.03.2015. godine nije protekao trogodišnji materijalni zastarni rok propisan odredbom člana 106. Zakona o radu, pa je ovaj sud djelimičnim usvajanjem revizije tužitelja dosudio tužitelju utvrđene pripadajuće iznose naknada plaća za vrijeme trajanja statusa zaposlenika čekanja posla i otpremninu pripadajuću po prestanku radnog odnosa.

Način računanja zastare za ostvarivanje prava iz člana 143. Zakona o radu, početak toka zastare, kako je naprijed navedeno, ovaj sud je izrazio u svojim odluka, a prethodno taj stav je izražen u odluci Ustavnog suda BiH broj Ap-299/06 od 21.01.2007. godine.

Nižestepeni sudovi su pravilno dosudili tužitelju potraživane doprinose za isplaćene plaće počev od 15.07.1993. godine, a ne od 03.04.1992. godine, kako je tužitelj tražio, s obzirom da je do 15.07.1993. godine tužitelj bio u vojsci, koji period je u Fondu PIO evidentiran kao poseban staž, pa uplatu doprinosa za vojni staž ne vrši poslodavac.

Iz navedenih razloga ovaj sud je odlučio kao u izreci presude (stav 1.) na osnovu odredbe člana 250. stav 1. ZPP.

Odlučujući o troškovima cijelog postupka, sukladno članu 397. stav 2. u vezi sa članom 386. stav 1. i 387. stav 1. i 2. te članom 396. stav 1. ZPP, tužitelju, koji je uspio u sporu sa 96,69%, može se smatrati u cijelosti, dosuđeni su traženi i pripadajući troškovi prema Advokatskoj tarifi i Zakonu o advokaturi Federacije BiH, po troškovniku od 31.10.2018. godine za iznos od 1.118,98 KM, za sastav žalbe 1.041,30 KM i za sastav revizije 1.083,42 KM, ukupno 3.243,70 KM.

Revizija tuženog nije dopuštena.

Vrijednost, revizijom tuženog, pobijanog dijela pravomoćne presude odgovara zbiru vrijednosti predmeta spora za nenovčani zahtjev iz stava I izreke prvostepene presude i dosuđeni novčani iznos za uplatu doprinosa od 1.320,80 KM.

U slučaju kada se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčanu tražbinu za ocjenu prava na izjavljivanje revizije mjerodavna je vrijednost predmeta spora koju tužitelj u svojoj tužbi označi (član 53. stav 2. tačka 5. i član 316. stav 1- u vezi sa članom 321. stav 2. ZPP). Tužitelj u tužbi podnijetoj 14.03.2015. godine sa označenom vrijednosti spora 35.000,00 KM nije postavio nenovčani zahtjev. U tužbi tužitelj potražuje novčane iznose na ime naknada plaća, otpremnine i zaostale plaće počev od 05.05.2000. godine do konačne isplate. Nenovčani zahtjev koji glasi: „Utvrdjuje se da tužitelj ima status zaposlenika na čekanju posla kod tuženog počevši od 03.04.1992. godine do 06.05.2000. godine“ tužitelj postavlja u podnesku od 09.06.2015. godine. U istom podnesku traži naknadu plaća u iznosu od 10.681,58 KM, uplatu doprinosa od 5.711,33 KM i isplatu otpremnine od 1.487,73 KM. Na tom podnesku ne označava vrijednost spora. Iz navedenog slijedi da vrijednost nenovčanog zahtjeva nije označena, pa se ima smatrati da je vrijednost spora u odnosu na taj zahtjev 0.

Kada tužitelj vrijednost nenovčanog zahtjeva nije naznačio u tužbi niti u podnesku ulozenom u spis prije pripremnog ročišta, tuženi proizvoljno u reviziji označava vrijednost spora 35.000,00 KM. Samo sud može mijenjati u tužbi označenu vrijednost spora pod uslovima i na način propisan članom 321. ZPP. Prema tome, vrijednost pobijanog dijela drugostepene presude iznosi 1.320,80 KM, pa imovinski cenzus za dopuštenost revizija tuženog iz člana 237. stav 2. ZPP nije ostvaren.

Ovaj sud nije ni izuzetno dopustio reviziju tuženog prema odredbi člana 237. stav 3. i 4. ZPP jer je ocijenio da ne postoje uslovi za dopuštanje (izuzetne) revizije iz razloga što se revident nije ni pozvao na odredbu člana 237. stav 3. ZPP niti je postupao u skladu sa odredbom člana 237. stav 5. ZPP, odnosno u reviziji nije naznačeno pravno pitanje zbog kojeg je revizija podnesena, odnosno nema razloga zbog kojih je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene prava.

Zbog navedenog revizija tuženog je kao nedopuštena odbačena primjenom odredbe člana 247. ZPP.

Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava revizije, primjenom odredbi člana 397. stav 1. u vezi sa članom 387. stav 1. ZPP jer ovi troškovi nisu bili potrebni radi vođenja predmetne parnice.

Predsjednica vijeća
dr. sc. Danica Šain